

Anni Hurtig

KENEN ÄÄNTÄ RADIOSSA KUULLAAN

Kuinka juontajan sukupuoli vaikuttaa puheaikaan kaupallisen radion aamuhjelmissä?

KENEN ÄÄNTÄ RADIOSSA KUULLAAN

Kuinka juontajan sukupuoli vaikuttaa puheaikaan kaupallisen radion aamuohjelmissä?

Anni Hurtig
Opinnäytetyö
Syksy 2020
Viestinnän tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Viestinnän tutkinto-ohjelma, Journalismi

Tekijä: Anni Hurtig

Opinnäytetyön nimi: Kenen ääntä radiossa kuullaan – Kuinka juontajan sukupuoli vaikuttaa puheaikaan kaupallisen radion aamuohjelmissä?

Työn ohjaaja: Satu Koho

Työn valmistuslukupausi ja -vuosi: Syksy 2020

Sivumäärä: 36 + 1 liitettä

Tässä opinnäytetyössä tarkastelen Suomessa valtakunnallisesti toimivien, kaupallisten radioasemien juontopuhetta. Tutkimukseni pääkysymys on, vaikuttaako radiojuontajan sukupuoli hänen saamaansa puheaikaan kaupallisen radion aamuohjelmissä. Toisessa tutkimuskysymyksessäni pohdin sitä, eroavatko lähetyksen juontopuheeseen nostetut keskustelunaiheet eri sukupuolta olevien juontajien välillä.

Tutkimuksessa käsitellään radiokanavien aamuohjelmia, sillä aamulähetykset ovat usein radiokanavien kuunnelluimpia ja niitä juontavat kanavien tunnetuimmat äänet. Parhaaseen kuunteluaikaan, arkiaamuisin kello 9, kanavat saavuttavat suurimmat kuulijalukunsa. Tällöin juontajat ovat esillä suurelle joukolle kansalaisia, mikä antaa pienoiskoossa kuvan siitä, minkälainen on yhteiskuntamme rakenne ja kenen ääntä kuunnellaan.

Tutkimusaineistona ovat neljän radiokanavan lähetykset yhden arkiviikon eli viiden päivän ajalta. Aineistonani käytän lähetysten leikattuja tallenteita, joista on jälkikäsitellyssä editoitu pois ylimääräinen sisältö, esimerkiksi musiikki, uutiset ja mainokset. Tutkittava ajanjakso on 7.–11.9.2020 ja aineisto on saatavilla Supla-nettipalvelusta. Tutkimani radiokanavat ovat Radio Suomipop, Aito Iskelmä, Radio Aalto sekä HitMix.

Yhdistelen tutkimuksessani määrällistä ja laadullista tutkimusotetta. Mittaan jokaisesta lähetystalenteesta naisjuontajien puheajat sekuntikellolla ja muunnan ne prosentiosuuksiksi. Lisäksi tutkin juontajien alustamia puheenaiheita ja vertailen kanavien sisällöllistä osuutta keskenään. Tutkimustulosten valossa pohdin juontajan sukupuolen vaikutusta hänen saavuttamaansa puheaikaan eli saavatko naisjuontajat ja miesjuontajat puheaikaa tasapuolisesti.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että kolmella neljästä tutkimukseni kanavasta miesjuontajat saavuttivat suuremman puheajan ja miesjuontajien aloittamia keskustelunaiheita oli yhtä kanavaa lukuun ottamatta enemmän. Eri sukupuolta olevien juontajien välillä ei selvinnyt merkittäviä eroja aihevalinnoissa.

Asiasanat: aamuohjelma, radio, kaupallinen radio, radiotoimittaja, juontaja, sukupuoli.

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Communication, Option of Journalism

Author: Anni Hurtig

Title of thesis: Whose voice are we listening – The effect of gender on speaking time on commercial radio channels

Supervisor: Satu Koho

Term and year when the thesis was submitted: Fall 2020

Number of pages: e.g. 36 + 1 appendix

In this thesis I investigated how the quality and quantity of airtime is divided between hosts on commercial radio stations. The main research questions of this study are whether a radio host's gender affects the speaking time they get or the topics that they bring up.

I investigated the data from the morning shows in commercial radio stations, as they are usually the most popular shows, and the most well-known voices host them. Commercial radio channels have their greatest numbers of listeners in weekday mornings, at nine o'clock. At that time, the hosts will get a great number of listeners. This can be seen as a small-scale representation of whose voice we hear in society.

Four nationwide radio stations are chosen for this study: Radio Suomipop, Aito Iskelmä, Radio Aalto and HitMix. Research material consists recorded episodes of morning programs for one week from Monday to Friday, in September 7th to 11th. The edited recordings do not include music, commercials, or news.

The amount of speaking time female hosts get each episode is measured with a stopwatch and compared to the length of the recording. Results are presented as percentages. In addition, I examine the content of the episodes and the possible differences between topics that are brought up by female and male hosts on each station. Considering the results, I reflect on whether a host's gender has an effect on the quantity and quality of their airtime.

The results show that on three out of four radio stations, male hosts speak more than their female counterparts and bring up a greater number of new topics. The themes of discussion, however, do not notably differ between genders.

Keywords: morning show, radio, commercial radio, broadcast journalist, host, gender.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	VÄHÄN TUTKITTU AIHE.....	9
3	KAUPALLINEN RADIO SUOMESSA	11
4	NAINEN JA MIES PUHUJINA	12
4.1	Naisten historia radiossa	12
4.2	Sukupuolten edustus kaupallisessa radiossa	14
4.3	Radiojuontajien palkitseminen.....	15
4.4	Sukupuolille tyypillisen äänenkorkeuden vaikutus	16
5	TUTKIMUSAINEISTO- JA MENETELMÄ	18
5.1	Neljä kanavaa.....	18
5.2	Tutkimukseni radiokanavat numeroina	19
5.3	Tutkimuksessa käyttämäni menetelmät.....	20
6	ANALYYSI JUONTOPUHEISTA.....	22
6.1	Radio Suomipop.....	22
6.2	Aito Iskelmä.....	24
6.3	HitMix	26
6.4	Radio Aalto.....	28
7	TULOKSET.....	30
8	PÄÄTELMÄT JA POHDINTA.....	32
	LÄHTEET.....	35
	TUTKIMUSAINEISTO.....	37

1 JOHDANTO

Olen jo varhain ollut hyvin kiinnostunut radiosta, paitsi viihteen muotona, myös työympäristönä. Erityisen kiinnostavaksi olen kokenut kaupallisten radioasemien aamuohjelmat, sillä näitä ohjelmia juontavat usein kanavien tunnetuimmat äänet ja aamuohjelmat ovat profiloituneet jopa kanavien päälähetyksiksi. Tässä tutkielmassa tarkastelen radiokanavien suosituimman ajankohdan juontopuhetta ja sitä, kuka silloin pääsee ääneen.

Ensisijainen tutkimuskysymykseni on se, vaikuttaako radiojuontajan sukupuoli hänen saamaansa puheaikaan kaupallisen radion aamuohjelmissa. Kuuntelukokemukseni hyvin monenlaisten radiokanavien osalta ulottuu vuosien päähän, ja olen havainnut radiojuontajien sukupuolijakaumassa kallistumaa miesvoittoiseen suuntaan. Samankaltaisen kallistuman olen huomannut liittyvän myös siihen, kuka juontaja pääsee ääneen ja saa puheenvuorolleen tilaa.

Lähetysä kuunnellessani päähuomioni keskittyy naisjuontajien puheaikojen jakaantumiseen ja puheenvuorojen minuuttimääräiseen mittaamiseen, koska ennakkokäsitykseni mukaan naisjuontajat yleisesti puhuvat lähetyksissä vähemmän. Yksinkertaisesti tämä tarkoittaa sitä, että asetan sekuntikellon mittaamaan aikaa aina, kun naisjuontaja aloittaa puheensa, ja lopetan mittaamisen, kun hän lopettaa puhumisen. Ongelmallista tällaisessa aikavertailussa on kuitenkin se, että useilla radioasemilla juontajat puhuvat hieman toistensa päälle tai hyvin limittäin toistensa puheeseen nähden ohjelmavirran sujuvoittamiseksi. Aikoja mitatessani tauotan kellotuksen muiden juontajien välikommenttien ajaksi.

Toinen tutkimuskohteeni on lähetyksissä alustetut puheenaiheet ja niiden mahdollinen ero eri sukupuolten välillä. Tämä puolestaan tarkoittaa sitä, että kirjaan ylös miesjuontajien aloittamat puheenaiheet sekä naisjuontajien aloittamat puheenaiheet. Tällä tarkoitukseni on selvittää, eroavatko mies- ja naisjuontajien käsittelemät aiheet merkittävästi toisistaan ja onko radiokanavien välillä tässä suuria eroja. Kiinnostavaa on myös se, eroavatko kanavien käsittelemät aiheet sen mukaan, toimiiko juontajina kaksi miestä ja yksi nainen tai yksi mies ja yksi nainen. Kahden naisen ja yhden miehen juontamia aamuohjelmia puolestaan ei ole.

Tutkimukseni kannalta olennaista on se, että kanavien täytyy olla valtakunnallisesti kuultavia ja kaupallisia sekä niiden aamuohjelmaa täytyy juontaa vakituisesti yhtä aikaa vähintään yhden naisen ja yhden miehen. Tutkimukseeni osallistuvat kanavat ovat näin ollen Radio Suomipop, Aito Iskelmä, HitMix sekä Radio Aalto. Tutkimuksessa kuuntelen näiden kanavien lähetysten koosteet Supla-nettipalvelusta yhden arkiviikon eli viiden päivän ajalta.

Tutkimukseni kanavista kahdella juontajina on yksi nainen ja yksi mies. Kahdella kanavalla puolestaan miesjuontajia on kaksi ja naisia yksi. (Supla 2020.) Kanavilla, joita juontaa kaksi miestä ja yksi nainen, en erittele miesjuontajien puheajoja toisistaan, koska tutkimukseni kannalta ei ole arvokasta tietää varsinaisesti yksilöiden puheajoja. Tärkeintä on selvittää, jakautuvatko puheajat sukupuolten välillä tasapuolisesti. Tämä siis tarkoittaa kahden miehen ja yhden naisen lähetyksessä sitä, että naisjuontajan tulisi päästä ääneen noin 33,3 % ajasta. Yhden naisen ja yhden miehen lähetyksissä osuuden tulisi jakautua kummallekin osapuolelle 50,0 %.

Tilanteissa, jossa lähetyksessä vierailee hetkellisesti esimerkiksi toisen kanavan juontaja, kyseisen sukupuolen prosentti luonnollisesti kasvaa. On kuitenkin mahdoton määrittää, mikä tulisi olla naisjuontajan puheaika esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa vakituisia miesjuontajia on kaksi ja kolmas miesjuontaja vierailee lähetyksessä, koska vierailujen ajat vaikuttavat puheaikaan ja näin prosenttimääriin.

Hypoteesini on, että miehet todennäköisesti saavat enemmän puheaikaa radiossa ja ovat lisäksi useimmiten lähetyksessä vetovastuussa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että miesjuontaja käyttää lähetysten eteenpäin viemiseen tarkoitettua tietokonetta ja äänipöytää, etenee suhteellisen oma-aloitteisesti seuraavaan segmenttiin, esimerkiksi musiikkiin tai mainoksiin, aloittaa useimmat juontopuheet eli spiikit ja alustaa eli tuo keskusteluun uusia puheenaiheita. Naisten roolin lähetyksissä oletan kahden miesjuontajan kanavilla olevan enemmän vastaanottava kuin uutta antava. Naiset todennäköisesti enemmän kommentoivat jo valmiiksi aloitettuja keskusteluja, tuovat ikään kuin vastapuolen näkökulman keskusteluihin ja saattavat toimia jopa hillitsevässä roolissa.

Miesjuontajien ja naisjuontajien aloittamien puheenaiheiden välillä olevien erojen ajattelen olevan melko kanavasidonnaisia. Esimerkkeinä Radio Aalto ja Radio Suomipop: ensin mainitun kuulijakunnasta 68,5 % on naisia (Radiomedia 2020), joten en usko sukupuolten välillä olevan juuri minäkäänlaista eroa aihevalinnoissa, koska juontajien on pohjimmiltaan tarkoitus keskustella kuulijoita kiinnostavista aiheista. Jälkimmäiseksi mainitun kanavan kuulijakunnasta naiset edustavat 52,9 %

(Radiomedia 2020), joten uskon kanavalla esiintyvän enemmän aihepiirieroja eri sukupuolta olevien juontajien välillä, koska kuulijakunta on melko tasaisesti jakautunut.

Naisjuontajan merkityksen lähetyksen tasapainottajana ounastelen kuitenkin olevan oleellinen, erityoten sellaisilla kanavilla, joiden aamuohjelmassa kuullaan kahta miesjuontajaa. Naisjuontajat saattavat myös aloittaa enemmän sellaisia puheenaiheita, jotka koskettavat naisyleisöä. Oleellinen huomio on myös se, että naiskuulijat edustavat useiden radiokanavien kohdalla suurempaa osuutta mieskuulijoihin verrattuna. Usein esimerkiksi Radio Suomipopin juontajan, Jaajo Linnonmaan, kuulee lähetyksessä kertovan, että radiojuontajan tulisi perinteisesti ajateltuna käsitellä sellaisia aiheita, jotka koskettavat vähintään puolta kuulijakunnasta. Tästäkään huolimatta ainakaan kaupallisen radion puolella yhdenkään kanavan aamuohjelmaa ei juonna pelkästään yksi tai useampi nainen. Miehen tai miesten juontamia aamuohjelmia sen sijaan on useampia. (Radiot 2020.)

2 VÄHÄN TUTKITTU AIHE

Suomessa radiotyöskentelyä ei ole kvalitatiivisesti juurikaan tutkittu. Kvalitatiivinen tutkimus tarkoittaa laadullista tutkimusotetta, jossa pyritään tutkittavan aineiston sisällön perusteella vastaamaan kysymyksiin ”millä tavoin” ja ”minkä takia” (Koppa 2015). Radiomaailmassa kvalitatiivinen tutkimus on esimerkiksi juontopuheiden sisällön analysointia ja juontajien keskinäisen dynamiikan tutkimista. Kvantitatiivista tutkimusta radiosta sen sijaan tehdään Suomessa hyvinkin aktiivisesti. Kvantitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan määrällistä tutkimustyyliä, jossa etsitään vastauksia kysymyksiin ”montako” ja ”kuinka kauan”, numeroiden, tilastojen ja mittauksien pohjalta (Koppa 2015). Radion osalta kvantitatiivinen tutkimus on esimerkiksi kuunteluaikojen ja -määrien sekä juontopuheiden pituuksien mittaamista.

Erityisesti viime vuosina radio on alkanut kiinnostaa opinnäyte- ja pro gradu -töiden tekijöitä, mutta tutkimukset ovat painottuneet radio-ohjelmien persoonavetoistumiseen, henkilöbrändeihin sekä radiojuontajalta vaadittuihin ominaisuuksiin. Oman tutkimukseni aihetta ei ole aikaisemmin käsitelty.

Radiota koskevan kvantitatiivisen tutkimuksen pohjalta olen valinnut oman tutkimukseni kohteeksi nimenomaan aamulähetykset. Kansallisen Radiotutkimuksen mukaan vuonna 2019 kaupallisten radiokanavien kuunnelluin hetki oli arki-aamuisin kello 9. Päivittäin radio tavoittaa 3,4 miljoonaa suomalaista ja viikkotasolla jopa 4,5 miljoonaa. Tavoittavuudella tarkoitetaan yli 15 minuutin kuuntelua. (Finnpanel, Radiovuositilaisuus 2020.) Yleisin aamuohjelman ajankohta radiokanavilla on 6.00–10.00, mutta myös 6.00–11.00, 7.00–10.00 ja 7.00–11.00 ovat tiettyjen kanavien käyttämiä tunteja (Radiot 2020). Yhteistä näille kaikille ajankohdille on kuitenkin se, että kaikista kuunnelluin hetki päästään hyödyntämään. Aamuisin kanavat voivatkin saavuttaa todella laajat kuulijaluvut. Suomen suosituin aamuohjelma, Radio Suomipopin Aamulypsy, kerää tavallisena arki-aamuna keskimäärin 450 000 kuulijaa (Julkisen sanan neuvosto 2015). Tällaisen ohjelman juontajat pääsevät näin ollen luomaan julkista keskustelua, vaikuttamaan ja olemaan esillä suurelle joukolle kansalaisia, mikä osaltaan on iso vastuu ja antaa myös pienoiskoossa esimerkin siitä, kuka yhteiskunnassa pääsee ääneen.

Suomalaisen kaupallisen radiotoiminnan syntyhistoriaa avaava teos, Pentti Kemppaisen Radio kuuluu kaikille – Kaupallisen radion historia Suomessa (2015), on toiminut innoittajana tarttua ra-

dioaiheeseen ja näin ollut tärkeässä asemassa tutkielmani kirjoittamisessa. Opus valottaa kaupallisen radiotoiminnan alkumetrejä 1920-luvun Nuoren Voiman Liiton Radioyhdistyksen kokeilulähetyksistä aina vuoteen 2015 saakka, jolloin kaupallinen radiotoiminta täytti Suomessa 30 vuotta. (Kempainen 2015, 414–416.)

Puheviestintää ja kommunikaation dynamiikkaa käsittelevät teokset antavat vankkaa tietopohjaa perimmäisille syille siitä, miksi jokin sukupuoli viestii ja kommunikoi tavallaan ja onko sukupuolten välillä lopulta eroja näissä asioissa. Käsitys niin kutsutuista naisten ja miesten kielistä istuu ainakin arkisissa kommunikaatiotilanteissa tiukassa ja tätä aihetta käsittelevää kirjallisuutta olen käyttänyt taustatietona tutkimukseni laadullisessa osuudessa. Tällaisesta kirjallisuudesta merkittävimpänä on toiminut vakuuttavan puhe- ja esiintymistäidon aapinen, Juhana Torikin teos Puhevalta – Kuinka kuulijat vakuutetaan (2006).

Elina Saksalan teos Ammattina juontaja (2012) pureutuu radiojuontajan elintärkeisiin ominaisuuksiin ja antaa pohjaa sille käsitykselle, että radiojuontaminen on nimenomaan persoonavetoinen työ, jossa parhaat juontajat saavuttavat uskollisen kuulijakunnan, vaikka kanavan musiikki ei sopisi omaan korvaan (Saksala 2012, 48–49). Persoonavetoisuus voikin olla yksi selittävä tekijä sille, miten puheajat radiolähetyksissä jakautuvat juontajien välillä.

Yksi kiinnostavimmista kulmista tutkimuksessani on myös eri sukupuolille ominaisen puheäänien kuuntelemiseen liittyvät tunteet. Näiden tunteiden selvittämiseksi tehtyä tutkimusta on esimerkiksi puolalaisen, saksalaisen, isobritannialaisen sekä kanadalaisen yliopiston tekemänä. Kyseisissä tutkimuksissa on pyritty selvittämään esimerkiksi sitä, herättävätkö korkeat ja matalat mies- ja naisäänet erilaisia luottamuksen tai pätevyyden tunteita kuulijassa ja kuinka hyvin kuulija muistaa hänelle eri äänenpainoilla kerrottuja asioita.

3 KAUPALLINEN RADIO SUOMESSA

Radion historia ulottuu Suomessa 1920-luvun alkuun, jolloin harrastustoiminta esimerkiksi Helsingin, Turun ja Tampereen paikallisissa radioyhdistyksissä alkoi viritä. Nuoren Voiman Liiton Radioyhdistys sai valtioneuvostolta luvan ensimmäisen kokeiluluonteisen radiolähetysten tekemiseen kesällä 1921. Parin vuoden päästä, vuonna 1923, kuultiin ensimmäinen julkinen radiokonsertti samaisen liiton talvijuhlilta. Suomen ensimmäinen radioselostus kuultiin hetkeä myöhemmin Tampereelta, Tammerkosken rantaan rakennetusta radioasemamökistä. Selostettava suoritus oli koskeen pudonneen naisen pelastusoperaatio. (Kempainen 2015, 10–11.)

Ensimmäinen mainosradiokokeilu kehittyi Tampereella, kun toimintaa pyörittäneen yhdistyksen varat loppuivat. Mainosten lukeminen toi alle kolmanneksen Tampereen radion tuloista, sillä tuolloin radioarjaiset olivat merkittävin tulonlähde. Ensimmäiseksi viralliseksi kaupalliseksi radioasemaksi kuitenkin mielletään vuonna 1924 toimintansa Helsingissä aloittanut Radiola-kanava. Suuren yleisön suosioon uusi media nousi ajantasaisuutensa vuoksi, kanava nimittäin välitti Pariisin olympialaisten ennätyselliset tulokset, suomalaisten 37 mitalia, nopeammin kuin sanomalehdet. (Kempainen 2015, 11–12.)

Vuonna 1927 radiotoiminta säädettiin lailla luvanvaraiseksi ja toimintaa alettiin keskittämään vuotta aikaisemmin perustetulle O.Y. Suomen Yleisradiolle (Kempainen 2015, 18). Vihdoin vuonna 1985 paikalliset radioyhdistykset saivat jälleen toimilupia ja nykymuotoisena tunnettu kaupallinen radiotoiminta alkoi: ensimmäisenä aalloille ehti Nivalassa toimitustaan pitävä Radio Lakeus. Tästä hetkestä voidaan katsoa radion siirtyneen kilpailun aikaan. (Kempainen 2015, 163.)

Vuonna 2019 tehdyssä Kansallisessa Radiotutkimuksessa radio tavoitti viikotasolla 4,5 miljoonaa kuulijaa, mikä on 91,0 % Suomen väestöstä. Päivittäinen tavoitavuus oli 3,9 miljoonaa eli 69,0 % väestöstä. Kaikkien ikäryhmien keskiarvolla mitattuna radio tavoitti viikoittain 73,0 % kansasta. Radio oli suomalaisten nuorten ja työikäisten mukana erityisesti automaatoilla ja työpaikalla. Vanhemman väen keskuudessa kotona kuuntelu oli tavallisinta. Suomalainen kuunteli radiota keskimäärin 2 tuntia ja 40 minuuttia päivässä ja todennäköisimmin arkaamuisin kello 9. Radion kuunteluosuudet jakaantuivat koko väestön keskuudessa Ylen kanaville 49,0 % ja kaupallisille toimijoille 51,0 %. (Finnpanel, Radiovuositilaisuus 2020.)

4 NAINEN JA MIES PUHJINA

Naisten ja miesten puhetapoja ja viestintää leimaa suuri joukko stereotyyppioita ja oletuksia siitä, miten kunkin sukupuolen olisi syytä viestiä. Jokapäiväisissä tilanteissa törmääkin helposti käsityksiin, joiden mukaan mies ei puhu paljoa, mutta suunsa avatessaan kertoo painavaa asiaa, ja naisen suusta puhetta pulppuaa liikaakin. Oletusten suhteen on syytä olla varuillaan, koska ennakkokäsityksiä on aiheesta paljon enemmän kuin varsinaisesti tutkittua tietoa (Nuolijärvi 1992, 51).

Se kuitenkin tiedetään, että yksilön toiminta on aina sidoksissa kulttuuriin, joten näennäiset erot voivatkin siis olla ainoastaan ulkoa opittuja malleja. Mallien oppiminen alkaa jo lapsena. Eri sukupuolten sosiaalisen kanssakäymisen on havaittu eriytyvät varhain. Tyttölasten tiedetään viihtyvän paremmin pienissä, kahden tai kolmen hengen ryhmissä, joissa neuvotellaan, jaetaan ajatuksia ja vältetään suoria konflikteja hienovaraisin vihjein. Poikien kaveriryhmät puolestaan ovat isompia ja niiden dynamiikka on hierarkkinen: toiset johtavat ja toiset tottelevat. Pojat siis oppivat johtajuolteen ilmaisun jo lapsena, ja onkin havaittu, että sekaryhmissä mies ottaa usein hallitsevan roolin. (Nuolijärvi 1992, 52–53.)

Kaikista puhetilanteista ja -ryhmistä voitaneen osoittaa hallitsevan puhujan ja vetäytyvän puhujan roolit. Sekaryhmien todennäköisin hallitseva puhuja on mies, mutta erilaiset puhujaroolit eivät ole täysin varattuja tietylle sukupuolelle. Myös naisryhmissä puhujilla on erilaiset roolit. Hallitsevan ja vetäytyvän puhujan käyttäytyminen keskustelutilanteessa poikkeaa toisistaan suuresti. Hallitseva osapuoli käyttää pitkiä puheenvuoroja, on äänessä usein, saattaa keskeyttää muiden puheenvuoroja, vaikuttaa keskustelunaiheisiin ja ohjailee keskustelun suuntaa. Vetäytyvä osapuoli sen sijaan puhuu vähemmän ja harvemmin eikä tuo keskusteluun uusia aihealueita. (Nuolijärvi 1992, 53.)

4.1 Naisten historia radiossa

Tietoa naisten radiotyöskentelyn historiasta on helpointa löytää Yhdysvalloista, jossa aihetta on tutkittu enemmän. Radioharrastaja Eunice Randall oli yksi ensimmäisistä naisradiojuontajista Yhdysvalloissa saadessaan vuonna 1919 oman ohjelmansa massachusettsilaisella radioasemalla.

Randall luki ohjelmassaan iltasatuja lapsille, ja hänen asemaansa tarinoiden kertojana pidettiin naiselle sopivana. Kaikki eivät kuitenkaan olleet tyytyväisiä naisääneen radioaalloilla, ja useimmat eivät olleet tottuneet kuulemaan naista auktoriteettina. Naisjuontajien radio-ohjelmien oletettiin käsittelevät kodinhoitoa tai ruuanvalmistusta. Ensimmäiset naisten juontamat ohjelmat koskivatkin lähinnä kevyitä aiheita, eivät uutisia tai politiikkaa, koska tämä aiheutti kuulijoissa vähemmän ärtyneisyyttä. (DiPasquale 2019.)

Naisäänen soveltuvuus radioon herätti mielipiteitä. Kriittisesti suhtautuvat pitivät naisääntä monotonisena, liian tunteellisena, persoonattomana tai liian persoonallisena. Korkeamman puheäänen kuuntelua on saattanut kuitenkin haitata se, että 1920-luvun teknologia ei ollut kovin kehittynyttä. Silloinen radiotekniikka pystyi toistamaan hyvin vain matalampaa ääntä, useimmiten siis miehen puhetta. Korkeampi puheääni kuulosti vääristyneeltä muunnettaessa ääniaaltoja signaaleiksi. Tästä teknologian ongelmasta tuli yleinen selitys sille, miksi naispuhujia ei yleisesti ottaen sopinut radiolähetykseen. (DiPasquale 2019.)

1930-luvun aikana kehittyi uusi radioformaatti: naisten ohjelmat. Ajatuksena oli se, että naisradiojuontaja teki päiväsaikaan ohjelmaa, jota kuuntelivat toiset naiset. Lähetysajankohdan syy oli se, että naiset olivat kotona ilman puolisoitaan, joten he viihdyttivät itseään kuuntelemalla radiolähetystä ruuanlaitosta sekä kodin- ja lastenhoidosta. (DiPasquale 2019.)

Toisen maailmasodan aikaan 1940-luvulla naisista tuli miesväen puuttumisen vuoksi uutistenlukijoita ja kirjeenvaihtajia. Seuraavalla vuosikymmenellä joillain asemilla kokeiltiin jopa pelkästään naisten pyörittämiä ohjelmia. 1970-luvulle tultaessa radioasemat alkoivat suhtautua naisiin tasa-vertaisina työntekijöinä, ja lähestyttäessä 2000-lukua useat naisjuontajat pääsivät eroon roolistaan sivuhahmona ja omaksuivat paikan studioemäntänä. (DiPasquale 2019.)

Suomessa radion alkuvuosikymmenten sukupuolijakaumasta ei ole juurikaan kirjoitettua tietoa, joten ilmiötä on vaikea tutkia kotimaan osalta. Kaupallisten radiokanavien henkilöstörakenteita ei ole saatavilla. Yleisradion toimittajarakenteesta on kuitenkin tehty tutkimusta, josta käy ilmi, että vuosien 1958–1972 välillä 38,0 % yhtiön radiotoimittajista oli naisia (Kurvinen, 2013). Vuonna 2017 Yle kertoi julkaisemassaan tiedotteessa, että yhtiön palveluksessa työskentelevistä toimittajista ja tuottajista 53,0 % oli naisia (Yle, 2017). Koska kaupalliselta puolelta ei ole saatavilla tilastoja ja Ylen viimeisin tilasto ei erittele radiotoimittajia kaikista toimittajista, tietoperusta Suomen radiotoimittajien sukupuolijakauman kehityksestä on puutteellinen.

4.2 Sukupuolten edustus kaupallisessa radiossa

Äänen taajuutta eli korkeutta mitataan hertseissä. Keskimääräisen naisäänen korkeus vaihtelee 150 hertsin ja 300 hertsin välillä ja matalaksi naisääni määritellään, jos sen on 115 ja 151 hertsin välillä. Koska korkeaan puheääneen yhdistetään heikkous, hermostuneisuus ja uskottavuuden puute, auditiivisen ja audiovisuaalisen sisällön tekijät suosivat matalampaa puheääntä, riippumatta puhujan sukupuolesta. (Martin-Santana, Muela-Molina, Reinares-Lara & Rodriguez-Guerra 2014.) Ei ole siis sattumaa, että naispuolisilla radiotoimittajilla on keskimääräisesti matalampi ääni kuin naisilla yleisesti. Aihealuetta tutkinut professori Mary Beard kertoo Independent-lehdessä, että naisjuontajien täytyy kopioida mieskollegoidensa matalaa ja arvovaltaista puhetyyliä pystyäkseen menestymään radiomaailmassa. (Sherwin 2014.)

Kaupallisia radiokanavia kuunnellessaan voi jo korvatuntumalla havaita melkoisen kallistuman juontajien sukupuolijakaumassa. Miesjuontajien edustus on keskimääräisesti suurempi niin valtakunnallisilla radiokanavilla kuin paikallisissakin radioissa.

Yhteensä kaupallisella puolella valtakunnallisten ja paikallisten radiokanavien juontajia on laskelmani mukaan seuraavaksi eriteltyjen kanavien omilla nettisivuilla kerrotun informaation perusteella 115 henkilöä. Heistä 75 on miehiä, mikä tarkoittaa noin 65,2 %:n osuutta. Naisia juontajista puolestaan on 40 henkilöä eli noin 34,8 %.

Valtakunnallisten radiokanavien juontajia on yhteensä 79, joista 52 on miehiä ja 27 on naisia. Miesten osuus on näin ollen valtakunnallisten kanavien juontajista noin 65,8 %, eli osuus on vielä hieman suurempi kuin valtakunnallisten ja paikallisten kanavien keskiarvo. Naisten osuus tästä on noin 34,2 %. Valtakunnallisiksi kanaviksi olen näissä laskelmissani määritellyt Aito Iskelmän, Basson, Helmiradion, HitMixin, Iskelmän, Kasarin, Loopin, Radio Aallon, Radio Cityn, Radio Nostalgian, Radio Novan, NRJ:n, Radio Rockin, Radio Suomipopin, Suomiräpin, Suomirockin sekä Ysärin.

Valtakunnallisista kanavista laskelman ulkopuolelle jäivät Järviradio, Radio Dei, Radio Classic sekä Radio Patmos. Järviradion, Radio Dein ja Radio Patmoksen kohdalla selkeitä juontajatietoja ei ollut saatavilla kanavien omilla nettisivuilla. Radio Patmoksen asema kaupallisena radiokanavana on myös haasteellinen, koska se ei tarjoa tai myy lainkaan mainos- tai ohjelmatilaa, vaan toimii täysin lahjoitusvaroin. Tästäkään syystä kanavan vertailu puhtaasti kaupallisten kanavien kanssa ei ole

mielekästä. Radio Classic puolestaan lähettää yhtäjaksoisesti musiikkia, joten kanavalla ei ole juontajia lainkaan.

Paikallisten radioasemien juontajia on yhteensä 36 henkilöä, joista miehiä on 23 ja naisia on 13. Miesten osuus on näin ollen noin 63,9 % ja naisten osuus noin 36,1 %. Paikallisilla kanavilla sukupuolijakauma miesten hyväksi on siis valtakunnallisten ja paikallisten kanavien keskiarvoa hieman pienempi. Paikallisiksi radiokanaviksi olen tässä laskelmassani määritellyt Fun Radion, Radio 957:n, Radio Kaakon, Radio Pookin, Radio Porin, Radio Ramonan, Radio Rexin, Radio Sunin sekä Radio Voiman. Laskelmani ulkopuolelle jäivät paikalliskanavat Auran Aallot, Groove FM Business, Radio Helsinki, Radio Vaasa sekä Sea FM Radio, koska selkeitä juontajatietoja ei ollut kanavien omilla nettisivuilla saatavilla.

4.3 Radiojuontajien palkitseminen

Miesjuontajien osuus on siis sekä valtakunnallisilla että paikallisilla kanavilla naisjuontajia suurempi. Pelkästään naisjuontajien luotsaamia ohjelmia on myös huomattavasti vähemmän miesjuontajien luotsaamiin ohjelmiin verrattuna, eikä radioiden kuunnelluina blokkia, aamua, juonna yhdelläkään kaupallisella kanavalla pelkästään nainen tai naiset.

Tämä kallistuma näkyy myös radiojuontajille jaetuissa palkinnoissa. RadioGaalaa on vuosittain järjestettävä palkitsemistilaisuus, jossa jaetaan tunnustusta sekä valtakunnallisella että paikallisella tasolla toimiville kaupallisille radioasemille. Vuodesta 2010 vuoteen 2020 parhaan radiojuontajan palkinto on mennyt yhdeksän kertaa miesjuontajalle ja vain kahdesti naisjuontajalle. Huomionarvoista palkinnonsaajissa on myös se, että tarkastellulla ajanjaksolla jokaisena vuonna miesjuontajan saama Vuoden radiojuontaja -palkinto on mennyt samalle henkilölle. Lisäksi kyseinen juontaja on voittanut tittelin myös edellä tarkastellun ajanjakson ulkopuolella. Tämän voi ajatella tarkoittavan sitä, että radiojuontaminen on nyky maailmassa ennen muuta persoonavetoinen laji, jossa voi menestyä lähes rajattomasti, mikäli henkilöbrändi on oikeanlainen ja hyvin hyödynnetty.

Radiopersonaksi kehittyminen vaatiikin vuosien työtä, eikä kaikista ylipäätään ole siihen. Tunnetuksi radiopersonaksi kasvaminen vaatii paitsi oikeanlaisen persoonallisuuden, myös työhistorian

ja elämän tuomaa kokemusta. Radiopersonaksi kehittyminen edellyttää tunnistettavan ja elävällisen puheäänien, vankan läsnäolon sekä kyvyn löytää ja kertoa tarinoita. Koska radiota kuunneltaessa tapahtumia ei voi nähdä, täytyy juontajan osata kuvailla sanomansa hyvin. (Saksala 2012, 47–49.)

Viimeisimmässä RadioGaalassa vuoden 2020 kesäkuussa jaettiin jälleen palkinnot 22 radiomaailmaan liittyvässä kategoriassa. Osa kategorioista on sellaisia, joiden voittajaa ei varsinaisesti voida jaotella sukupuolen perusteella. Tällaisia ovat esimerkiksi Vuoden radio ja Vuoden paikallinen radio, Vuoden radio-ohjelma sekä Vuoden tapahtumatoteutus. Kohtuullisen suuri osa palkinnoista jaetaan kuitenkin tietyille henkilöille ja voittajat voidaan teoriassa jaotella sukupuolten mukaan. Tällaisia kategorioita on oman laskutapani mukaan kahdeksan: esimerkiksi Vuoden radiojuontaja ja Vuoden paikallinen radiojuontaja, Vuoden ohjelmapäällikkö sekä Vuoden sisällöntekijä. Tämän kategorian kahdeksasta palkituista seitsemän oli miehiä ja vain yksi oli nainen. Mainittakoon vielä, että RadioGaalan erikoispalkinto ja kaksi Vuoden biisi -palkintoa menivät miesesiintyjille. (RadioGaalat 2020) Miesten vankempi jalansija ei siis ulotu ainoastaan radiotyöskentelyn kuuluvimpaan osaan, juontamiseen, vaan myös taustalla tehtävään tuottamistyöhön.

4.4 Sukupuolille tyypillisen äänenkorkeuden vaikutus

Puolalaisen, saksalaisen sekä isobritannialaisen yliopiston yhteistyössä tekemässä tutkimuksessa mitattiin näkövammaisten henkilöiden suhtautumista erilaisiin puheääniin. Radiolähetystä kuuntelevat henkilöt voidaan tässä tilanteessa rinnastaa näkövammaisiin, koska radiota kuunneltaessa kuulijan on nojattava ainoastaan kuuloaistiinsa ja luoda kuulemansa puheäänien pohjalta tulkintoja. Tutkimuksessa koehenkilöt kuuluivat eri korkeudella puhuvia mies- ja naisääniä, ja kävi ilmi, että pätevimmäksi ja luotettavimmaksi koettiin matala miesääni. Tutkimuksessa ei käynyt ilmi, millaisia tunteita miehen korkea puheääni herätti kuulijoissaan. Naisenkin puheessa matalampaa puheääntä pidettiin asiantuntevampana kuin korkeaa puheääntä. Sen sijaan naisilla korkeampikin puheääni herätti tunteita: se nimittäin koettiin matalaa ääntä lämpimämmäksi. (Oleszkiewicz, Pisanski, Lachowicz-Tabaczek & Sorokowska 2016.)

Isobritannialaisen ja kanadalaisen yliopiston yhteistyönä suorittamassa tutkimuksessa puolestaan testattiin, kuinka hyvin testattavat naiset pystyvät muistamaan kuulemansa ja näkemänsä perusteella. Tutkimuksessa naisille näytettiin kuvia arkipäiväisistä asioista, kuten mikroskoopista tai kalasta. Samanaikaisesti, kun kuva näytettiin, naisille soitettiin nauhoite, jossa joko matala- tai korkeaääninen mies tai matala- tai korkeaääninen nainen lausui objektin nimen. Tutkimuksen seuraavassa osassa naisille näytettiin sattumanvaraisesti joko heidän aikaisemmin näkemänsä kuva tai muu kuva, joka näytti hieman samalta. Tämän jälkeen heitä pyydettiin kertomaan, olivatko he nähneet juuri saman kuvan ensimmäisellä kierroksella. Tutkimuksessa kävi ilmi, että naiset muistivat oikein helpoiten ne kuvat, joiden nimen oli nauhoitteella sanonut matalaääninen mies. Naispuhujan korkean ja matalan äänen kohdalla muistamiserot eivät olleet suuret, mutta korkeaäänisen naisen nimeämä objekti muistettiin toiseksi helpoiten. Kaikista äänivaihtoehdoista huonoiten muistettiin objektit, joiden nimen oli nauhoitteella sanonut korkeaääninen mies. (Smith, Jones, Feinberg & Allan 2011.)

Tällaiset tutkimustulokset voivat siis selittää sitä, miksi useimmat julkiset puhujat ovat miehiä. Tiettyjä aihealueita käsittelevissä julkisissa keskusteluissa jopa 80,0 % puhujista on miehiä, ja julkisten puhujien palkinnoista Suomessa yli neljä viidestä jaetaan miehille. (Chaker 2020.) Miessukupuolelle tyypillistä puheääntä pidetään paitsi vakuuttavana ja luotettavana, myös mieleenjäävämpänä. Heidän sanomisensa otetaan helpommin todesta ja muistetaan paremmin. Kohahduttava esimerkki tästä ilmiöstä on muiden muassa se, että kolmena viimeisimpänä vuosikymmenenä useimmissa Yhdysvaltain presidentinvaaleissa on voittanut se ehdokas, jolla sattuu olemaan matalampi ääni. Monet naispuhujat ovatkin kertoneet pyrkineensä harjoittamaan äänenkäyttöään ja jopa madaltamaan puheääntään. Esimerkiksi Iso-Britannian entinen pääministeri Margaret Thatcher kertoi madaltaneensa ääntään voittaakseen vaalit. (Chaker 2020.)

5 TUTKIMUSAINEISTO- JA MENETELMÄ

Tehtäessä tutkimusta radiojuontamisen määrällisistä ja laadullisista ominaisuuksista on kuunneltava radiolähetyksiä. Koska tutkimuksessani on enemmän kuin yksi kanava ja jokaiselta kanavalta on tutkittu sama ajanjakso, käytin aineistonani lähetysten tallenteita. Käyttämieni lähetysten leikatut tallenteet ovat kaikkien saatavilla Supla-nettipalvelusta. Leikatulla tallenteella tarkoitan radiolähetyksen nauhoitetta, josta on jälkikäsitellyssä editoitu pois ylimääräinen sisältö, kuten musiikki, mainokset ja uutiset.

5.1 Neljä kanavaa

Tutkimusaineistoni valikoitui sen mukaan, mitkä radiokanavat ovat sekä valtakunnallisia että kaupallisia. Olennaista valinnoissa oli myös se, että kanavan aamuohjelmaa pitää vakituisesti juontaa yhtä aikaa vähintään yhden naisen ja vähintään yhden miehen. Joidenkin kanavien kohdalla viimeiseksi mainitun kriteerin mittaaminen on kuitenkin suhteellisen vaikeaa. Esimerkiksi Radio Rockin aamuohjelmaa, Korporaatiota, juontavat ohjelman informaatiomateriaalien perusteella Harri Moisio ja Kim Sainio, mutta Tytti Junna tuntuu täydentävän kokoonpanoa useasti (Supla 2020).

Myös muiden syiden vuoksi kanava on saattanut jäädä tutkimuksen ulkopuolelle. Mediatyhtiö Bauer Media Oy:n kanavien Iskemän ja Radio Novan kohdalla muut tutkimuskriteerit kyllä täyttivät, mutta kanavien lähetyksiä ei ollut saatavilla jälkikäteen nettipalveluista, joten ne jäivät tästä syystä ulkopuolelle. Mediatyhtiö Sanoma Media Finland Oy:n kanava Radio Rock puolestaan jäi ulkopuolelle siksi, että vaikka mitä ilmeisimmin käytännössä aamuohjelmaa juontaa kaksi miestä ja yksi nainen, on naisen rooli vielä ohjelmassa joko niin tuore tai väliaikainen, ettei häntä ole mainittu ohjelman informaatiomateriaaleissa. Minulla ei myöskään ollut varmaa tietoa siitä, onko naisjuontaja mukana lähetyksissä säännöllisesti joka aamu vai enemmänkin usein käyvä vieras. Sanoma Media Finland Oy:n kanava Loop puolestaan jäi tutkimukseni ulkopuolelle siksi, että vaikka kanava täytti kaikki tutkimuskriteerini, aamuohjelman tallenteita ei ollut saatavilla nettipalvelusta tarvittavalta ajanjaksolta.

Kanavat, jotka päätyivät lopullisen tutkimukseni kohteeksi ovat siis Sanoma Median kanavat Radio Suomipop, Radio Aalto, Aito Iskelmä sekä HitMix. Kaikki kanavat ovat Sanoma Median omistamia, mutta se ei ole varsinaisesti yllättävää, koska jaoteltaessa kaupallisia radiokanavia, jotka vieläpä toimivat valtakunnallisesti, kaksi suurta konsernia hallinnoivat alaa. Bauer Median nettipalvelusta, RadioPlaysta, ei löytynyt kanavien aamulähetyksiä tarvitsemaltani ajankohdalta, mutta Sanoma Median nettipalvelusta, Suplasta, löysin tarvittavat lähetykset. Tästä syystä vain Sanoma Median kanavat ovat mukana tutkimuksessa.

Otin sähköpostitse yhteyttä molempien mediakonsernien radiotoiminnasta vastaavaan tahoon, mutta Bauer Medialta en saanut yhteydenottooni vastausta. Sanoma Medialta minulle neuvottiin, mistä löydän kunkin kanavan lähetykset tiiviissä paketissa niin, että ylimääräinen sisältö, kuten mainokset, uutiset ja musiikki on poistettu. Tutkimusaineistonani käytin näin ollen Supla-nettipalvelusta löytyviä aamulähetysten koosteita yhden arkiviikon ajalta, ajanjaksolta 7.–11.9.2020.

5.2 Tutkimukseni radiokanavat numeroina

Radio Suomipopin kuuntelijamäärä viikkotasolla on tutkittavista kanavista suurin, jopa 988 000 henkilöä. Kaupallinen kanavaosuus on näin ollen 13,4 %. Aseman ydinkohderyhmäksi määritellään 25–44-vuotiaat, joista 52,9 % on naisia ja 47,1 % on miehiä. Tavoitetun yleisön keskimääräinen kuuntelu-aika päivässä on 115 minuuttia. Erityislaatuinen piirre kanavassa on myös se, että ainoana kanavana se soittaa pelkästään kotimaista musiikkia, mikä osaltaan tuo kanavalle kotimaiselle musiikille uskollisen kuulijakunnan. (Radiomedia 2020.) Kanavan aamuohjelmaa, Aamulypsyä, juontajat tutkimusajankohtana Jaajo Linnonmaa, Tuukka Ritokoski sekä maanantaina Janni Hussi ja tiistaista perjantaihin Anni Hautala. (Supla 2020.)

Aito Iskelmä on viikoittaisella kuulijamäärällään mitattuna yhtä suosittu kuin Radio Aalto, mutta minuuttimäärällisesti mitattuna tutkimukseni kanavista huomattavasti sitouttavampi. Aito Iskelmää kuuntelee viikkotasolla 266 000 henkilöä, ja sitä kuunnellaan keskimääräisenä päivänä 145 minuuttia, eli kanavan kuulijat ovat jopa sitoutuneempia kuin Radio Suomipopin kuulijat. Kohderyhmäksi määritellään yli 40-vuotiaat, joista 53,9 % on naisia ja 46,1 % miehiä. Aito Iskelmän ominaispiirteitä voidaan pitää vahvaa uutispainotteisuutta ja perinteisemmän iskelmämusiikin soittamista. Kanavan

kaupallinen osuus on 3,5 %. (Radiomedia 2020.) Aito Iskelmän aamujuontajat ovat Suvi Hartlin sekä Kimmo Vehviläinen (Supla 2020).

Radio Aalto tavoittaa viikkotasolla Aito Iskelmän kanssa yhtä paljon kuulijoita, 266 000 henkeä. Kanavan kuulijoiden keskimääräinen kuuntelu-aika on kuitenkin vain 75 minuuttia päivässä, mikä on tutkimukseni kanavista selkeästi lyhyin. Kanavan kuulijoita luonnehditaankin 25–44-vuotiaiksi naisiksi, joiden elämässä tapahtuu paljon. Kanavan kuulijakunta on erityisen naispainotteista, 68,5 %. Miehiä kuulijoista on noin 31,5 %. Radio Aallon kaupallinen kanavaosuus on 1,4 %. (Radiomedia 2020.) Radio Aallon Aamua juontavat Jenni Alexandrova, Sami Kuronen sekä Jarkko Valtee (Supla 2020).

Tutkittavien kanavien pienin viikoittainen kuulijamäärä on HitMixillä, silläkin kuitenkin 232 000 henkilöä. Ainoana tutkimukseeni osallistuvista kanavista HitMixin kuuntelijoista suurempi osuus on miehiä, 52,9 %. Naiskuulijoita on näin ollen 47,1 %. Ydinkohderyhmän ikähaarukaksi määritellään 35–53-vuotiaat, joiden musiikkimakuun kuuluvat hitit 90-luvulta tähän päivään. Tavoitetun yleisön kuuntelu-aika keskimääräisenä päivänä on 94 minuuttia. Kanavan kaupallinen osuus on 1,7 %. (Radiomedia 2020.) HitMixin Aamua juontavat Alma Hätönen ja Joonas Vuorela (Supla 2020).

5.3 Tutkimuksessa käyttämäni menetelmät

Käytännössä tutkimus tapahtui niin, että kuuntelin yksitellen valikoitujen kanavien lähetyksosteet Supla-nettipalvelusta valikoidulta tutkimusviikolta. Valittu tutkimukseni seurantaviikko oli 7.–11.9.2020. Kellotin sekuntikellolla naisjuontajien juonto-osuudet lähetyksissä. Miesjuontajien keskinäisiä juontoaikoja tarkoitukseni ei ole ollut eritellä, koska varsinainen yksilöiden puhe-aika ei ole tutkimuksessani arvokasta tietoa. Lisäksi merkitsin ylös nais- ja miesjuontajien alustamat puheaiheet, jotta voin tarkastella niiden välille mahdollisesti syntyviä eroja.

Tutkimuksessani yhdistelen sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusta. Minuuttimäärien mittaaminen juontopuheesta ja näiden minuuttien muuntaminen prosenttimääräksi koko lähetykseen nähden on tutkielmassani määrällisen tutkimuksen osuus. Laadullista osuutta tutkimuksessani on puolestaan nais- ja miesjuontajien alustamien puheaiheiden erittelemineen, sukupuolten välisen dynamiikan ja roolien tutkimineen, saavutetun puheajan syy-seuraus-suhteet sekä kanavien välisen

eroavaisuuksia tutkiminen. Tutkimukseni laadullisessa osassa syntyneitä tuloksia analysoin aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tutkitaan kirjoitetun tai puhutun kielin sisältöä ja muotoa. Tavoitteena on saavuttaa systemaattinen ja kattava kuvaus aineiston laadullisista ominaisuuksista. (Seitamaa-Hakkarainen 2004.) Avainasemassa omassa analyysissäni on aineistoni eli kanavien keskinäinen vertailu ja vastakkainasettelu.

6 ANALYYSI JUONTOPUHEISTA

Aineistona käyttämieni lähetystallenteiden pituudet vaihtelivat Radio Aallon lyhyimmästä alle 20 minuutin tallenteesta Radio Suomipopin pisimpään yli 98 minuutin tallenteeseen. Aineistojen pituudella ei sinällään ole merkitystä, koska olen muuntanut mittaamani minuuttimäärät prosenttiosuudeksi koko tallenteen puheosuuteen nähden. Tallenteen koostuivat lähes täysin juontopuheesta, mutta kunkin tallenteen alussa, aiheiden välissä ja tallenteen lopussa saattoi olla yhteensä muutamia sekunteja hiljaisuutta. Tärkein huomio kiinnittyikin siis naisjuontajan puheajan mittaamiseen sekuntikellolla, ja miesjuontajien puheajat ovat vähennyslaskun tulos kokonaispuhe aikaan nähden.

6.1 Radio Suomipop

Maanantain lähetyksessä juontajina olivat Jaajo Linnonmaa, Tuukka Ritokoski ja Janni Hussi. Kanavalla satunnaisesti juontava Ilkka Ihamäki osallistui lähetykseen hetkellisesti. Päivän tallenteen kokonaispituus oli 97 minuuttia ja 7 sekuntia, josta naisjuontaja puhui 10 minuuttia ja 43 sekuntia. Tämä vastaa 11,0 %:n osuutta. Naisjuontajan aloittamia keskustelunaiheita kuultiin 1 ja se liittyi nimipäiväsankareihin. Hän ei myöskään juurikaan osallistunut vieraan kanssa keskusteluun. Miesjuontajien käyttämä puheaika lähetyksessä oli 85 minuuttia ja 17 sekuntia, mikä tekee 89,0 %. Miesjuontajien alustamia puheenaiheita oli 12 ja 6 näistä aiheista liittyi erilaisiin urheilulajeihin tai tapahtumiin. Muut aiheet olivat pikaruokaketjun mainostempaus, lastenlaulut, tieteelliseen tutkimukseen käytettävät naudat, realityohjelma sekä litteään maahan uskomisen. Vieraan kanssa keskustelu painottui lähes täysin toiselle miesjuontajalle.

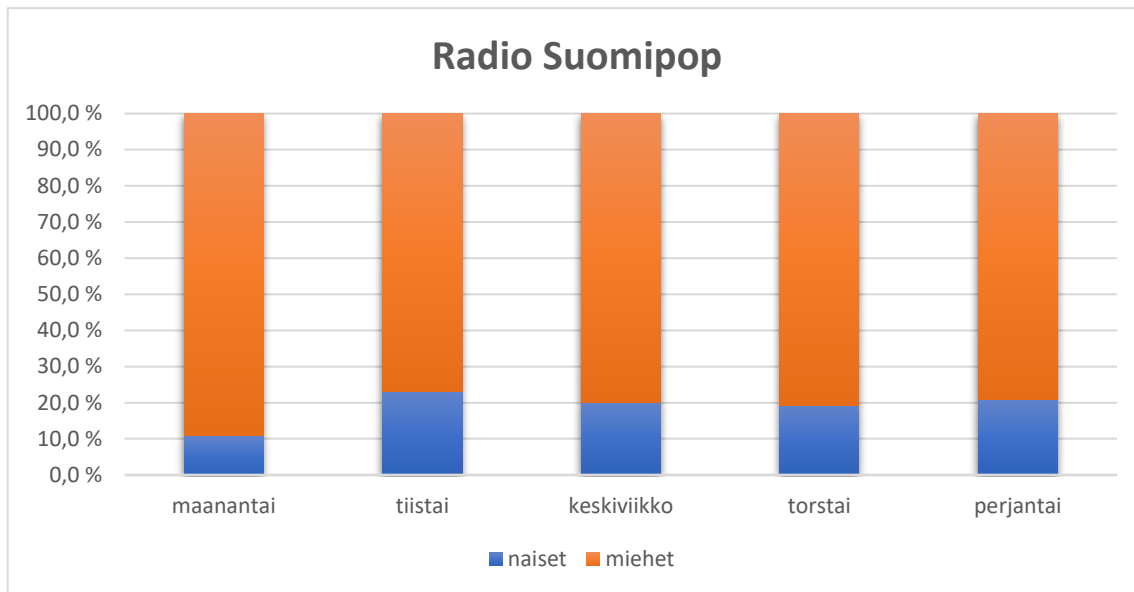
Tiistain lähetyksessä Anni Hautala otti Janni Hussin paikan kokoonpanossa ja jatkoi koko loppuviikon. Päivän tallenteen kokonaispituus oli 98 minuuttia ja 2 sekuntia, josta naisjuontaja pääsi ääneen 22 minuutin 40 sekunnin verran. Tämä tarkoittaa 23,1 %. Naisjuontaja toi keskusteluun 7 uutta puheenaihetta, jotka olivat sosiaalisen median sisältö, intialainen ruoka, panttivankidraama, uusi ravintola, vallitsevat sääolot, tietovisa sekä eläintutkijan menehtyminen. Miesjuontajien yhteinen puheaika oli 74 minuuttia ja 20 sekuntia, mikä on 76,9 % tallenteesta. Miesten alustuksesta keskusteluun nostettiin 12 aihetta, jotka olivat kotimaan virustilanne, Valko-Venäjän oppositio, opeusministeri, sosiaalisen median videot, realityohjelma, ikäihmisten rahapelaaminen, joesta löytynyt

kassakaappi, elokuvat, viininmaistelutapahtuma, meksikolainen hotelli, pöllöt sekä lemmikkieläimet.

Keskiviikkona päivän tallenteen kokonaispituus oli 83 minuuttia ja 58 sekuntia. Naisjuontajan puheosuus oli 16 minuuttia ja 47 sekuntia, mikä tarkoittaa 20,0 %. Hän toi keskusteluun 4 uutta puheenaihetta. Alustukset olivat suden kohtaaminen, kotimaan matkakohteet, käsikädessä kulkeminen sekä etnisten ruokien valmistaminen. Miesjuontajat saivat ääniaikaa 66 minuuttia ja 13 sekuntia, saavuttaen 80,0 %:n osuuden kokonaispituudesta. Miesten alustamia juttuja kuultiin 9 ja ne olivat Oktoberfest, koirarodut, siemendieetti, elekieli, elokuvat, urheilijan harrastukset uran ohella, hedelmien säilyvyys, Helsinkiläisen urheiluseuran tilanne sekä iäkkäämpien viihdeammattilaisten muistelu.

Torstain lähetyksen tallenteen kokonaispituus oli 85 minuuttia ja 49 sekuntia. Kanavan kolmas miesjuontaja osallistui jälleen lähetykseen hetken ajan. Naisjuontajan puheaika oli 16 minuuttia ja 29 sekuntia, mikä vastaa 19,2 % kokonaispituudesta. Naisen alustamia puheenaiheita kuultiin 4, ja ne olivat jättivihannesten kasvattaminen, televisiomainoksen tekeminen, hävikkiruokatuotteiden valmistaminen ruuaksi sekä napostelu. Miesjuontajien yhteinen puheaika oli 68 minuuttia ja 31 sekuntia. Tämä tarkoittaa 80,8 %. Miehet toivat keskusteluun 10 uutta aihetta, jotka käsittelivät eri ikäkausina hauskuuttavia asioita, Valko-Venäjän ja Venäjän suhdetta, sanomalehden kolumnia, markkinointitempauksia, lapsuudessa kuvattuja lyhytelokuvia, klassikkoelokuvia, edesmennyttä sanoittajaa, televisiomainoksia, syntymäpäivälahjoja ja yösyömistä. Vieraan kanssa kommunikoinnin päävastuu oli jälleen selkeästi toisella miesjuontajalla.

Perjantaina päivän tallenteen kokonaispituus oli 87 minuuttia ja 15 sekuntia. Naisjuontajan puheaika oli 18 minuuttia ja 10 sekuntia, mikä tarkoittaa 20,8 %. Hänen alustamia puheenaiheita oli 4: kanavan syyskiertue, lasten esittämät tiedekysymykset, vaihtoehtoiset ammatit viruspandemian aikana ja vuosien varrella samalla päivämäärällä tapahtuneet asiat. Miesjuontajien yhteinen puheaika oli 67 minuuttia ja 50 sekuntia. Tämä on 79,2 % koko tallenteesta. Miesten alustamia puheenaiheita oli 11. 2 aiheista liittyi urheiluun, ja loput aiheet olivat elokuvat, painajaisunet, kohtaamiset julkisuudenhenkilöiden kanssa, sotaveteraanin toive, edesmenneen kukon muistelu, liikennekäyttäytyminen, katamaraani, vaikeiden kysymysten peli sekä matkustusrajoitukset.

Kuva 1. Radio Suomipop. Puheosuusien jakautuminen viikon aikana.

6.2 Aito Iskelmä

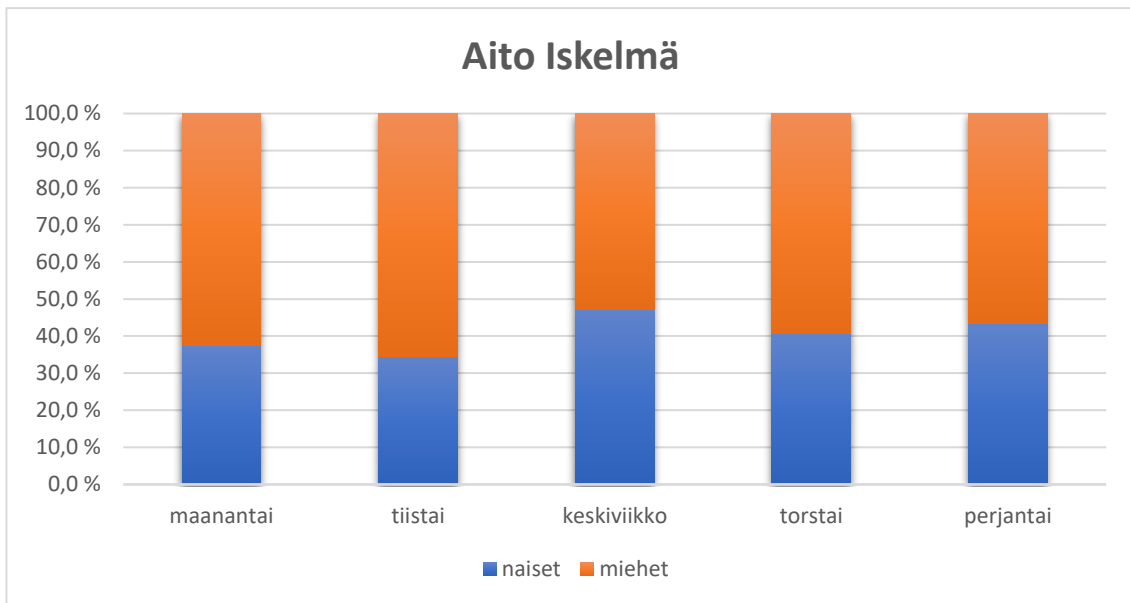
Kanavan aamulähetyksissä kuultiin viikon jokaisena päivänä Suvi Hartlin ja Kimmo Vehviläinen. Maanantain tallenteen kokonaispituus oli 47 minuuttia ja 17 sekuntia. Naisjuontaja pääsi ääneen 17 minuuttia ja 45 sekuntia, mikä on 37,5 % kokonaispituudesta. Naisen keskusteluaiheita oli 2 ja ne olivat sairastuneen lääkärin karttaminen ja terveyssovellukseen liittyvät salaliittoteoriat. Miesjuontaja sai puheaikaa 28 minuuttia ja 15 sekuntia eli 62,5 %. Hän alusti 9 uutta puheenaihetta. Alustukset olivat sarjakuvaan piirroshahmoksi pääseminen, käännösiskelmät, kanavan kilpailu, vanhoihin lauluihin liittyvät muistot, armeijan ruoka, realityohjelma, julkisuudesta tutun pariskunnan ero, entinen kumppani sekä kuulijan palaute.

Tiistain lähetyksen kokonaispituus oli 48 minuuttia ja 27 sekuntia. Naisen puheaika tästä oli 16 minuuttia ja 40 sekuntia, mikä vastaa 34,4 % koko tallenteesta. Naisjuontaja alusti 3 uutta puheenaihetta, jotka olivat hajurvedet, litteään maahan uskominen ja realityohjelman poikkeusjärjestelyt. Miesjuontajan puheaika oli 30 minuuttia ja 20 sekuntia, mikä on 65,6 %. Hän toi keskusteluun 8 uutta aihetta, jotka käsittelivät maapallon muotoa, sadepäiviä, ministerin tuuraajaa, Euroopan terveystilannetta, syntyvyyden laskua, kotimaisen laulajan muistelua, ruokalajeja ja kanavan kilpailua.

Keskiviikon lähetyksessä vieraili hetkellisesti toisen kanavan juontaja, Paula Rinta-Kanto. Päivän tallenteen kokonaispituus oli 43 minuuttia ja 2 sekuntia. Naisjuontajan ja naisvieraan yhteinen puhe-aika oli 20 minuuttia ja 40 sekuntia, mikä on 47,3 % kokonaispituudesta. Naisjuontajan alustamia puheenaiheita oli 4. Aiheet käsittelivät desinfiointiaineen aiheuttamaa tulipaloa, naapureihin kohdistuvaa epäluuloisuutta, lasten salaisuuksia ja realityohjelmaa. Miesjuontajan puhe-aika oli 21 minuuttia ja 20 sekuntia eli 52,7 %. Miehen alustamia juttuja oli 3 ja aiheet olivat kauppojen valikoimat, kehitteillä oleva rokote sekä realityohjelmaan liittyvä podcast-sarja. Miesjuontaja toimi vieraan kanssa keskusteltaessa studioisännän roolissa ja hoiti suurimmalta osin kommunikoinnin.

Torstain lähetystallenteen kokonaispituus oli 40 minuuttia ja 55 sekuntia. Naisjuontajan saama puhe-aika tästä oli 16 minuuttia ja 42 sekuntia eli 40,8 %. Naisen keskusteluun tuomia aiheita oli 3 ja niissä käsiteltiin lasten vaatettamista, ruskamatkailua ja sosiaalisen median videota. Miesjuontajan puhe-aika oli 23 minuuttia ja 18 sekuntia, mikä tarkoittaa 59,2 % kokonaispituudesta. Hän alusti 6 uutta aihetta, jotka olivat perinteiset tavat tutkia säätiloja, sairastumiset ruokafestivaalilla, treffiaktiviteetit, pukeutumistyyli, hyväksyttävät syyt lähteä töistä kesken päivän sekä Googlen oikeanlainen käyttäminen.

Perjantaina päivän tallenteen kokonaispituus oli 48 minuuttia ja 59 sekuntia. Naisjuontajan saavuttama puhe-aika oli 21 minuuttia ja 12 sekuntia, mikä vastaa 43,4 % kokonaispituudesta. Naisen alustamia juttuaiheita oli 6. Aiheet olivat itsepuolustuslajit, tuholaisetanat, vuosikymmeniä jatkuva sääolojen kirjaaminen, juontajakollegan toiminta, keikkabussin tulipalo ja lapsuuden kaipaaminen. Miesjuontajan puhe-aika oli 26 minuuttia ja 48 sekuntia eli 56,7 %. Miehen alustamia puheenaiheita oli 6 ja ne käsittelivät keräilyharrastusta, lapsuuden tapoja, lapsuudessa mukavat asiat, värisokeus, nykyajan trendiammatti sekä lapsen urheilukilpailut.

Kuva 2. Aito Iskelmä. Puheosuusjakautuminen viikon aikana.

6.3 HitMix

Kanavan aamussa kuultiin koko viikon ajan Alma Hätöstä ja Joonas Vuorelaa. Maanantain lähetyksen tallenteen kokonaispituus oli 38 minuuttia ja 55 sekuntia. Naisjuontaja puhui tästä 20 minuuttia ja 28 sekuntia eli 52,6 %. Naisen aloittamia puheenaiheita oli 4 ja niissä käsiteltiin reality-ohjelmaa, television suorien lähetyksen tekemistä, positiivista uutisointia maailman terveystilanteesta ja kollegoiden kanssa kisailua. Miesjuontajan puheosuus oli 17 minuuttia ja 32 sekuntia. Tämä vastaa 47,4 %. Miehen alustamia keskustelunaiheita oli 3 ja ne olivat laivanhylystä varastettu arvotavara, sukulaisten syntymäpäiväjuhlat sekä kanavan syntymäpäivälähetyksen suunnittelu.

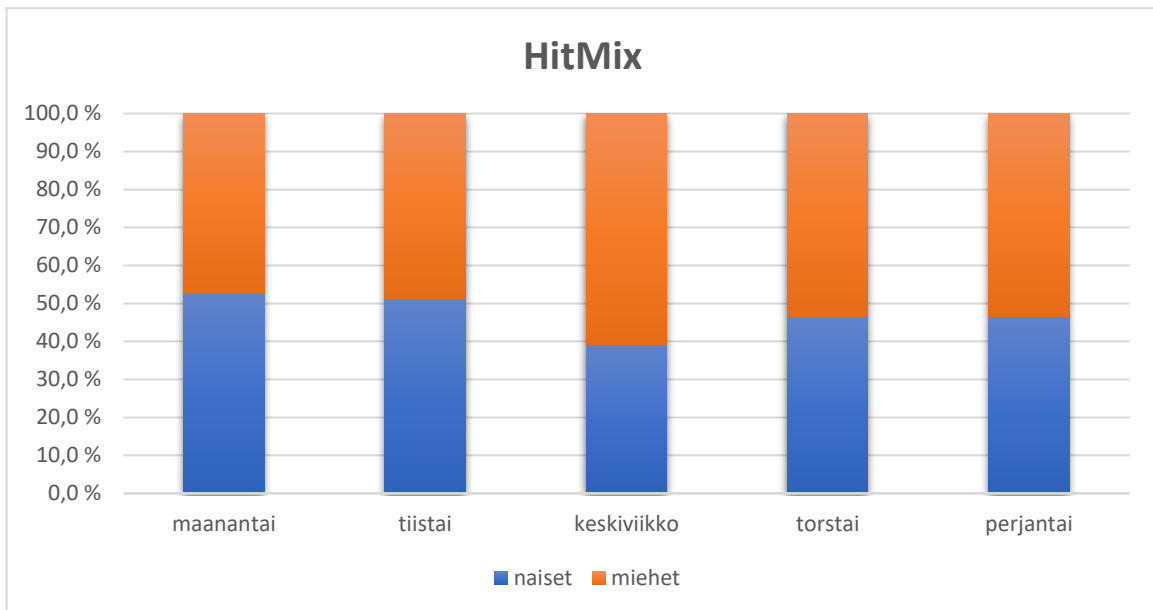
Tiistain lähetyksessä kävi vierailmassa toisen kanavan juontaja, Paula Rinta-Kanto. Tiistaina päivän tallenteen kokonaispituus oli 42 minuuttia ja 57 sekuntia. Naisjuontajan ja naisvieraan yhteinen puheaika oli 22 minuuttia ja 4 sekuntia, mikä on 51,4 %. Naisjuontajan alustamia puheenaiheita oli 3. Alustukset käsittelivät liikennekäyttäytymistä, televisiolähetyksen juontamista sekä realitysarjaa. Naisjuontaja toimi selkeästi suuremmissa roolissa vieraan kanssa. Miesjuontajan puheajaksi jäi 19 minuuttia ja 56 sekuntia eli 48,6 %. Hän aloitteestaan keskustelussa kuultiin 1 aihe, joka oli liiallinen kohteliaisuus.

Keskiviikon lähetyksessä kuultiin vieraana kanavan keskipäiväjuontajaa, Jari Peltolaa. Tallenteen kokonaispituus oli 42 minuuttia ja 19 sekuntia. Naisjuontajan saama puheaika oli 16 minuuttia ja

33 sekuntia. Tämä vastaa 39,1 %. Naisjuontajan alustamia puheenaiheita kuultiin 2: ne olivat edellispäivän liikennekeskusteluun palaaminen ja tärkeiden tavaroiden pitäminen mukana. Miesjuontajan ja miesvieraan yhteinen puheaika oli 24 minuuttia ja 27 sekuntia eli 60,9 %. Miesjuontaja alusti keskusteluun 3 aiheet. Aiheet olivat kanavan tulevat syntymäpäiväjuhlat, jalkapallopelejä sekä klassikkoelokuvat. Miesjuontaja kommunikoi jonkin verran enemmän vieraan kanssa ja toimi vetovastuussa.

Torstaina lähetyksen tallenteen kokonaispituus oli 48 minuuttia ja 53 sekuntia. Naisjuontajan puheaika tästä oli 22 minuuttia ja 36 sekuntia eli 46,2 %. Naisen omia puheenaihealustuksia oli 4 ja ne käsittelivät vallitsevaa terveystilannetta, juustomielityksiä, Tupperware-tuotteita sekä disinformaatiota. Miesjuontajan saama puheaika oli 25 minuuttia ja 24 sekuntia, mikä tarkoittaa 53,8 %. Miehen alustamia puheenaiheita oli myös 4: erikoiset treffit, apteekkikokemukset, syntymäpäivälahjat sekä virstanpylväiden saavuttaminen parisuhteessa.

Perjantain tallenteen kokonaispituus oli 41 minuuttia ja 11 sekuntia. Naisjuontajan puheaika tästä oli 19 minuuttia ja 10 sekuntia. Tämä tarkoittaa 46,5 % koko tallenteesta. Naisjuontaja toi keskusteluun 2 uutta puheenaihetta, jotka käsittelivät internetin valeprofiileja ja yritysten viestintää. Miesjuontajalle puheaikaa kertyi 20 minuuttia ja 50 sekuntia eli 53,5 %. Hän alusti 4 puheenaihetta. Niissä käsiteltiin suoria televisiolähetyksiä, muusikkoja, pilojen tekemistä sekä syksyllä saapuvaa kesäsäätä.

Kuva 3. HitMix. Puheosuuksien jakautuminen viikon aikana.

6.4 Radio Aalto

Kanavan aamukokoonpanona toimi Sami Kuronen, Jenni Alexandrova ja Jarkko Valtee. Maanantain lähetyksentallenteen kokonaispituus oli 24 minuuttia ja 59 sekuntia, josta naisjuontajan puheaika oli 8 minuuttia ja 30 sekuntia eli 34,0 %. Naisjuontaja aloitti 2 uutta keskusteluaihetta, niissä käsiteltiin mökkilomailua ja naisten pukeutumista. Miesjuontajien yhteinen puheaika oli 15 minuuttia ja 30 sekuntia, mikä on 66,0 % kokonaispituudesta. Miehet toivat keskusteluun 3 uutta aihetta. Ne olivat yrttien kasvattaminen, uudissanat sekä sisustustrendit.

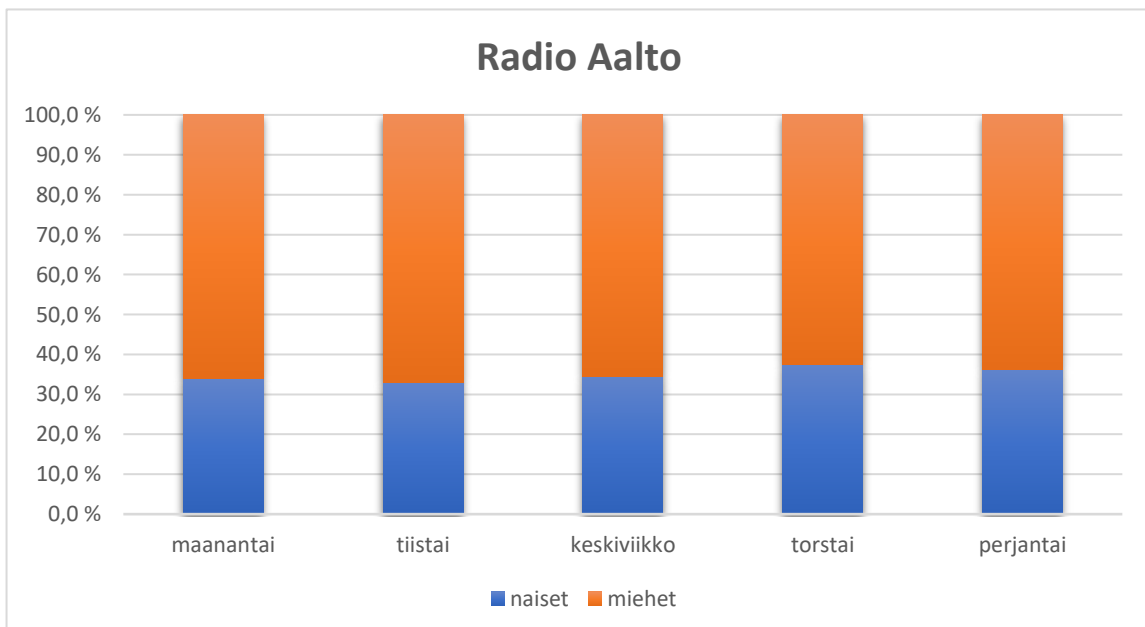
Tiistaina lähetyksen tallenteen kokonaispituus oli 25 minuuttia ja 44 sekuntia. Naisjuontajan puheaika tästä oli 8 minuuttia ja 30 sekuntia, mikä vastaa 33,0 % osuutta. Naisjuontajan alustamia puheenaiheita oli 1: realityohjelman uusimmat käänteet. Miesjuontajien saavuttama yhteinen puheaika oli 16 minuuttia ja 30 sekuntia eli 67,0 %. Miesjuontajat alustivat yhteensä 4 uutta aihetta. Aiheet olivat keskustelu parisuhteessa, sosiaalisen median keskustelut, manipuloinnin tunnistaminen sekä ruuan kotiinkuljetus.

Keskiviikkona päivän lähetyksentallenteen kokonaispituus oli 25 minuuttia ja 2 sekuntia. Naisjuontajan puheaika oli 8 minuuttia ja 40 sekuntia eli 34,6 %. Naisen aloitteesta keskusteluun nostettiin 1 uusi aihe, mikä oli kodin siisteys. Miesjuontajien yhteinen puheaika oli 16 minuuttia ja 20 sekuntia, mikä

on 65,4 %. He alustivat yhteensä 3 uutta puheenaihetta. Alustukset olivat parisuhdeongelmat, aikuisuuden määrittäminen ja sieniruokien valmistaminen.

Torstaina lähetyksestä puuttui toinen miesjuontaja, mutta toisen kanavan juontaja, Ilkka Ihamäki, vieraili lähetyksessä. Päivän lähetyksellisten kokonaispituus oli 19 minuuttia ja 38 sekuntia, josta naisjuontaja sai puheaikaa 7 minuuttia ja 20 sekuntia, mikä vastaa 37,4 %. Naisjuontajan alustamia puheenaiheita oli 2 ja ne käsittelivät kosmetiikkaa ja äitiyttä. Miesjuontajan ja miesvieraan yhteistä puheaikaa kertyi 11 minuuttia ja 40 sekuntia eli 62,6 %. Miesjuontaja alusti keskusteluun 2 uutta aihetta, jotka koskivat mielialavaatteita ja studioon saapuvaa vierasta. Miesjuontaja toimi myös selkeästi lähetyksen vetovastuussa eli toimi vieraan pääasiallisena haastattelijana.

Perjantaina lähetyksestä puuttui jälleen toinen miesjuontajista. Päivän lähetyksellisten kokonaispituus oli 26 minuuttia ja 24 sekuntia, josta naisjuontajan puheaika oli 9 minuuttia ja 35 sekuntia eli 36,3 %. Naisen aloittamia puheenaiheita oli 1 ja se koski erikoisia treffejä. Miesjuontajalle puheaikaa kertyi 15 minuuttia ja 25 sekuntia, mikä tarkoittaa 63,7 %. Miesjuontaja toi keskusteluun 4 uutta puheenaihetta. Aiheet käsittelivät ikäihmisten unentarvetta, ruuanlaittoa, entistä kumppania sekä syntymäpäivälahjoja.

Kuva 4. Radio Aalto. Puheosuuksien jakautuminen viikon aikana.

7 TULOKSET

Radio Suomipopilla naisen ääntä kuultiin siis viikkotasolla yhteensä 18,8 % ajasta, miesääniä puolestaan 81,2 %. Kolmena päivänä miesjuontajia oli kaksi ja kahtena päivänä kuultiin hetkellisesti myös miesvierasta. Naisia oli jokaisena päivänä yksi. Miesjuontajien puheenaiheissa korostuivat erityisesti eri urheilulajeihin ja -tapahtumiin liittyvät keskustelut. Myös elokuvat ja kansainväliset asiat nousivat usein puheeksi. Naisjuontajan selkeästi yleisin puheenaihe olivat erilaiset ruokalajit ja ruuan valmistaminen. Mielenkiintoista kanavalla oli se, että naisjuontaja ei juuri lainkaan ottanut osaa urheilua koskeviin keskusteluihin. Muiden aiheiden osalta kaikki osapuolet osallistuivat keskusteluun. Toinen miesjuontajista toimi lähetyksessä selkeästi vetovastuussa ja kommunikoi vieraan kanssa eniten. Naisjuontajan roolissa korostuivat säännölliset ohjelmaosuudet, esimerkiksi sanomalehden tietovisan emännöinti ja viikoittain lehdessä ilmestyvät, lasten esittämät tiedekysymykset. Niinä kolmena päivänä, joina lähetyksessä kuultiin pelkästään vakiokokoonpano, yksi nainen ja kaksi miestä, naisjuontajan puheosuudet olivat 23,1 %, 20,0 % ja 20,8 %. Tämä tarkoittaa keskiarvolla mitattuna 21,4 % osuutta. Tasapuolisesti jakautuessaan tämän osuuden tulisi olla noin 33,3 %. Näiden arvojen pohjalta laskettuna naisjuontaja sai 64,2 % siitä puheajasta, mikä hänen olisi pitänyt saada.

Aito Iskelmän taajuudella naisääni sai puheaikaa viikon aikana yhteensä 40,5 %, miesääni 59,5 %. Neljänä päivänä studiossa kuultiin yhtä naista ja yhtä miestä, yhtenä päivänä toinen nainen vieraili lähetyksessä. Miesjuontaja toimi selkeästi studioisäntänä ja haastatteli vierasta. Kanavalla erityisen merkittävä piirre oli se, että juontajat eivät varsinaisesti alustaneet aiheita kertomalla alkuun itsenäisesti, mistä kussakin aiheessa on kysymys. He ainoastaan väläyttivät aihetta, johon juontajat yhteisesti tarttuivat. Molempien juontajien aihealueet olivat laajat, mutta naisen keskustelunaiheissa korostuivat esimerkiksi perheellisyyteen liittyvät teemat. Miesjuontajan puheenaiheet liittyivät muuan muassa aikuisuuteen ja menneiden muisteluun. Neljänä päivänä, joina lähetyksessä kuultiin ainoastaan vakituinen kaksikko, nainen ja mies, naisjuontajan puheosuudet olivat 37,5 %, 34,4 %, 40,8 % ja 43,3 %. Päivien puheosuus on keskiarvoltaan 39,0 %, kun sen tulisi olla 50,0 %, mikäli puheaika jakautuisi tasaisesti. Lukemien valossa naisjuontaja saavutti siis 78,0 % siitä puheajasta, mikä hänen olisi pitänyt saada.

HitMix-kanavalla naista kuultiin mittausjaksolla yhteensä 47,1 % ajasta, miesääntä sen sijaan 52,9 %. Kolmena päivänä studiossa juonsivat yksi nainen ja yksi mies, yhtenä päivänä nainen ja kaksi

miestä ja yhtenä päivänä mies ja kaksi naista. Mielenkiintoista kanavalla oli se, että naisjuontaja hoiti pääosin vierailevan naisjuontajan kanssa keskustelun. Miesjuontaja puolestaan haastatteli enemmän miespuolista vierailevaa juontajaa. Naisjuontajan alustamissa aihevalinoissa keskityttiin erityisesti televisioon ja realityohjelmiin. Miesjuontajan keskusteluissa nousivat vahvasti esiin perheellisyys ja juontajakollegansa hauskuuttaminen. Viikon kolmena päivänä, joina lähetyksessä kuultiin ainoastaan vakituinen juontajapari, yksi nainen ja yksi mies, naisjuontajan puheosuudet olivat 52,6 %, 46,2 % ja 46,5 %. Päivien puheosuuksien keskiarvo on 48,2 %. Jos puheajat jakautuisivat juontajien välillä tasaisesti, osuuden tulisi olla 50,0 %. Naisjuontaja sai siis 96,4 % siitä puheajasta, mikä hänen olisi pitänyt saada.

Radio Aallon taajuudella naisen ääni pääsi ilmoille yhteensä 35,0 % ajasta. Miesjuontajien puheosuutta kertyi 65,0 %. Studioissa kuultiin kolmena päivänä ohjelman vakituinen juontajakoostumus, nainen ja kaksi miestä. Yhtenä päivänä nainen ja mies juonsivat kahdestaan, toisena päivänä puuttuvan vakiomiesjuontajan tilalla vieraili toisen kanavan miesjuontaja. Naisjuontajan alustuksissa korostuivat kodinhuoltoon ja ulkonäköön liittyvät teemat, miesjuontajilla puolestaan ihmissuhteisiin liittyvät aiheet nousivat usein esille. Erityispiirteenä kanavalla oli se, että myös miesjuontajat nostivat tasapuolisesti esille aiheita, jotka perinteisesti voidaan mieltää feminiinisiksi. Päivänä, jona studioissa vieraili toisen kanavan juontaja, miesjuontaja haastatteli häntä ja toimi studioisännän roolissa. Viikon niinä kolmena päivänä, joina studioissa kuultiin vakituinen juontajakolmikko, nainen ja kaksi miestä, naisjuontajan puheosuudet olivat 34,0 %, 33,0 % ja 34,6 %. Keskiarvo näiden päivien puheosuudesta on siis 33,9 %, kun sen tulisi olla noin 33,3 %, mikäli puheosuudet jakautuisivat täysin tasan. Tässä tapauksessa naisjuontaja saavutti peräti 101,7 % siitä puheajasta, mikä hänen olisi pitänyt saada.

8 PÄÄTELMÄT JA POHDINTA

Tutkimukseni valossa edellä käsiteltyjen radiokanavien välillä on suuria keskinäisiä eroja siinä, kuinka tasapuolisesti puheajat jakautuvat sukupuolten välillä. Epätasa-arvoisimmaksi kanavaksi nousi Radio Suomipop, jossa naisjuontaja saavutti ainoastaan 64,2 % siitä puheajasta, jonka hän olisi saavuttanut, mikäli puheajat olisivat jakautuneet juontajien kesken tasapuolisesti. Toiseksi heikoin tilanne oli Aito Iskelmällä, jossa naisjuontaja sai puhutuksi 78,0 % siitä ajasta, joka hänelle olisi tasaisesti jakautuessa kuulunut. Toiseksi demokraattisimmaksi kanavaksi osoittautui HitMix, jossa naisjuontaja saavutti 96,4 % siitä puheajasta, joka hänelle olisi kuulunut, jos puheajat olisivat menneet täysin tasan. Naisjuontajan kannalta äänekkäimmäksi kanavaksi paljastui Radio Aalto, jossa naisjuontaja saavutti peräti 101,7 % osuuden siitä puheajasta, joka hänelle olisi tasapuolisuuden nimissä kuulunut. Tutkimukseni kanavista ainoana Radio Aallolla nainen sai siis suhteellisesti enemmän puheaikaa kuin hänelle olisi laskennallisesti kuulunut ja näin ollen oli suhteellisesti enemmän äänessä kuin miesjuontajat yksilöinä.

Mielenkiintoista tuloksissa on se, että naisjuontajien puheosuudet noudattelevat yhteistä linjaa kanavan naiskuulijoiden osuuden kanssa, poikkeuksena HitMix. HitMixillä on kanavista pienin naiskuulijoiden osuus, 47,1 %, mutta kanava saavutti silti toiseksi parhaan tuloksen naisjuontajan puheosuudessa. Heikoin naisjuontajan puheosuus oli Radio Suomipopilla, jossa naiskuulijoiden osuus on toiseksi pienin, 52,9 %. Kolmanneksi pienin naiskuulijoiden osuus, 53,9 %, on Aito Iskelmällä, joka sijoittui kolmanneksi heikoimmaksi myös naisjuontajan puheosuudessa. Suurin naiskuulijakunta on Radio Aallon 68,5 %. Radio Aalto saavutti myös parhaan tuloksen naisjuontajan puheosuudessa ja oli ainoa kanava, jossa naisjuontajan puheosuus ylsi tasavertaiseen prosenttimäärään ja jopa hieman sen yli.

Radio Aallon, Aito Iskelmän ja HitMixin kohdalla en havainnut nais- ja miesjuontajien valitsemien puheenaiheiden välillä mainittavia eroja. Aiheet olivat pääsääntöisesti hyvin universaaleja ja kaikenlaiset keskustelunaiheet saivat huomiota melko tasapuolisesti. Radio Suomipop oli kanavista ainoa, jossa sukupuolten välillä oli selkeä eroavaisuus juontajien aihevalintojen välillä. Miesjuontajien mieluisimmalta puheenaiheelta tuntuivat eri urheilulajit ja urheilutapahtumat. Näitä keskusteluja kuultiin päivittäin. Erikoista kanavalla oli se, että naisjuontaja ei välttämättä osallistunut näihin keskusteluihin sanallakaan. Tällaista tilannetta on todella vaikea kuvitella muiden tutkimieni kanavien

kohdalle. Vastaavasti Radio Suomipopin naisjuontaja nosti usein esille ruoka-aiheita, mutta näihin keskusteluihin osallistuivat kaikki juontajat.

Radio Suomipopilla, Aito Iskelmällä ja Radio Aallolla miesjuontaja tuntui selkeästi toimivan lähetyksen vastuuhenkilönä. He alustivat usein enemmän puheenaiheita ja toimivat haastateltavien kanssa aktiivisemmassa roolissa. Ainoastaan HitMix-kanavalla naisjuontaja asettui satunnaisina hetkinä lähetyksen vetovastuuseen: hän esimerkiksi osallistui toisen vieraan haastatteluun merkittävästi miesjuontajaa enemmän. Naisjuontaja oli kaikista vastaanottavimmassa roolissa Radio Suomipopilla, jossa miesjuontajat alustivat keskusteluja todella paljon enemmän. Myös Aito Iskelmällä tilanne oli melko epätasainen.

Tutkimukseni tulosten pohjalta on siis helppo todeta, että juontajan sukupuolella todella on vaikutusta hänen saavuttamaansa puheaikaan kaupallisen radion aamuohjelmissä. Radio Suomipopilla juontajan sukupuolella näyttää olevan vaikutusta myös puheenaiheiden valintaan. Kolmella kanavalla neljästä tutkitusta naisjuontajan rooli puhujana jäi miesäänen rinnalla pienemmäksi. Miesääntä siis kuullaan useammasta suusta, minuuttimäärällisesti enemmän ja lähetyksen kannalta johtavammassa asemassa. Juontajien määrällä ei tunnu olevan vaikutusta tasapuoliseen jakautumiseen: Radio Suomipopilla ja Radio Aallolla juontajina ovat yksi nainen ja kaksi miestä, mutta Radio Suomipopilla naisjuontajan osuus oli kaikista pienin ja Radio Aallolla naisjuontajan osuus oli kaikista suurin. Aito Iskelmällä ja HitMixillä juontavat yksi nainen ja yksi mies, ja kanavat sijoittuivat mittauksessa keskivälille.

Tutkimusta tehdessäni törmäsin myös rakenteelliseen ongelmaan, joka liittyy radiomaailman henkilöstörakenteeseen. Naisjuontajia on miehiin nähden huomattavasti vähemmän sekä valtakunnallisilla kanavilla että paikallisilla asemilla. Tämä kertoo syvemmästä ongelmasta, jossa aloittelevat naisjuontajat eivät joko halua pyrkiä radiotöihin tai heidän pääsemisensä näille paikoille on vaikeampaa. Aloittelevien naisjuontajien mahdollista haluttomuutta pyrkiä radiotöihin voi selittää esimerkiksi se, että esikuvina pidettäviä, pitkän uran tehneitä naisradiojuontajia ei ole niin paljoa. Tämä on luonnollisesti itseään toistava noidankehä.

Loppupäätelmänä voin todeta, että naisjuontajan asema on hyvin kanavasidonnainen ja kahtiajakautunut. Useimmissa juontotilanteissa naispuhuja ottaa vetäytyvän roolin, miespuhuja hallitsevan roolin. Radio Suomipop ja Aito Iskelmä ovat esimerkkejä kanavista, jossa naisäänelle annettu tila on huomattavan pieni miesjuontajiin verrattuna ja naisen osallistuminen lähetyksen rakentamiseen

on pahimmillaan olematonta. Toisaalta HitMixillä naisjuontaja pääsi lähelle tasapuolisuutta ja Radio Aallolla jopa sen yli. Näillä kanavilla naisjuontajan merkitys tuntuu huomattavasti suuremmalta, naisjuontaja saa puheaikaa ja tuo keskusteluun uusia aiheita. Sukupuolten välillä ei tunnu olevan suuria eroja aihevalinnoissa, lukuun ottamatta Radio Suomipop -kanavaa. Radio Suomipopilla urheiluteema nousi usein miesten puheenaiheeksi, jolloin naisjuontaja jättäytyi keskusteluista ulkopuolelle. Tulosten valossa voitaneen todeta, että kaupallisen radion aamuohjelmissä kuultava puhe on enimmäkseen miehen ääntä ja lähetyksen rakenne miehen ohjaama.

LÄHTEET

Chaker, Andre 2020. Naispuhujien esiinmarssi. Hakupäivä 31.10.2020.

<https://eventolehti.fi/artikkelit/naispuhujien-esiinmarssi/>.

DiPasquale, Shaye Lynn 2019. Tutkimus naisten radiohistoriasta. Hakupäivä 28.11.2020.

<https://jayscholar.etown.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1009&context=commstu>.

Finnpanel 2020. Radiovuosittelaisuus. Hakupäivä 30.10.2020.

https://www.radiomedia.fi/sites/default/files/radiovuosi_2019_finnpanel.pdf.

Julkisen sanan neuvosto 2015. Radio Suomipop. Aamulypsy kuulijamäärä. Hakupäivä 1.11.2020.

<http://www.jsn.fi/sisalto/5830-r-15/?year=2016&search=%2fR%2f>.

Kalashnikova, Marina & Kember, Heather 2017. Tutkimus puheäänien tilannesidonnaisuudesta. Hakupäivä 30.10.2020.

<https://theconversation.com/you-can-tell-if-someone-is-attracted-to-you-by-their-voice-81337>.

Kemppainen, Pentti 2015. Radio kuuluu kaikille – Kaupallisen radion historia Suomessa. Helsinki: Into Kustannus.

Kurvinen, Heidi 2013. Tutkimus toimittajien määristä. Hakupäivä 28.11.2020.

<http://jultika.oulu.fi/Record/isbn978-952-62-0170-2>.

Nuolijärvi, Pirkko 1992. Mies ja nainen viestijänä. Teoksessa Peilikuvia – Puheviestinnän aakkoset. Ahonen, Raimo ym. Oy Yleisradio Ab Opetusjulkaisut.

Oleszkiewicz, Anna, Pisanski, Katarzyna, Lachowicz-Tabaczek, Kinga & Sorokowska, Agnieszka 2016. Tutkimus puheäänien herättämistä tunteista. Hakupäivä 1.11.2020.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5486861/>.

Piippo, Irina, Vaattovaara, Johanna & Voutilainen, Eero 2016. Kielen taju – Vuorovaikutus, asenteet ja ideologiat. Helsinki: Art House.

RadioGaala 2020. Voittajat. Hakupäivä 31.10.2020.

<https://www.radiogaala.fi/voittajat>.

Radiomedia 2020. Radiokanavien mediakortit. Hakupäivä 30.10.2020.

<https://www.radiomedia.fi/radiokanavat>.

Radiot 2020. Radiokanavat ja -ohjelmat. Hakupäivä 30.10.2020.

<https://www.radiot.fi/kanavat>.

Rouvinen, Sara 2018. Äänenkäytön koulutus. Hakupäivä 30.10.2020.

https://www.tehy.fi/fi/system/files/mfiles/luentomateriaali/2018/sara_rouvinen3_aanen kayton_koulutus_id_14024.pdf.

Saksala, Elina 2012. Ammattina juontaja. Helsinki: Like Kustannus.

Seitamaa-Hakkarainen, Piritta 2014. Kvalitatiivinen sisällönanalyysi. Hakupäivä 29.11.2020.

<https://metodix.fi/2014/05/19/seitamaa-hakkarainen-kvalitatiivinen-sisallon-analyysi/>.

Sherwin, Adam 2014. Naisradiojuontajien äänenkorkeus. Hakupäivä 29.11.2020.

<https://www.independent.co.uk/news/media/tv-radio/women-radio-presenters-under-pressure-sound-more-men-says-mary-beard-9166518.html>.

Smith, David, Jones, Benedict, Feinberg, David & Allan, Kevin 2011. Tutkimus puheäänien vaikutuksesta muistiin. Hakupäivä 1.11.2020.

<https://link.springer.com/article/10.3758/s13421-011-0136-6>.

Supla 2020. Sanoma Media Finland Oy:n radiokanavat. Hakupäivä 31.10.2020.

<https://www.supla.fi/>.

Koppa 2015. Jyväskylän yliopiston oppimateriaalit. Hakupäivä 14.12.2020.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat>.

Yle työnantajana 2017. Hakupäivä 27.11.2020.

<https://yle.fi/aihe/yleisradio/yle-tyonantajana-2017>.

TUTKIMUSAINEISTO

Aito Iskelmä 7.9.2020. Lähetystalenne.

<https://www.supla.fi/audio/3680609>.

Aito Iskelmä 8.9.2020. Lähetystalenne.

<https://www.supla.fi/audio/3680659>.

Aito Iskelmä 9.9.2020. Lähetystalenne.

<https://www.supla.fi/audio/3682166>.

Aito Iskelmä 10.9.2020. Lähetystalenne.

<https://www.supla.fi/audio/3682772>.

Aito Iskelmä 11.9.2020. Lähetystalenne.

<https://www.supla.fi/audio/3684650>.

HitMix 7.9.2020. Lähetystalenne.

<https://www.supla.fi/audio/3679895>.

HitMix 8.9.2020. Lähetystalenne.

<https://www.supla.fi/audio/3680663>.

HitMix 9.9.2020. Lähetystalenne.

<https://www.supla.fi/audio/3682114>.

HitMix 10.9.2020. Lähetystalenne.

<https://www.supla.fi/audio/3682771>.

HitMix 11.9.2020. Lähetystalenne.

<https://www.supla.fi/audio/3684641>.

Radio Aalto 7.9.2020. Lähetystallenne.

<https://www.supla.fi/audio/3679918>.

Radio Aalto 8.9.2020. Lähetystallenne.

<https://www.supla.fi/audio/3680654>.

Radio Aalto 9.9.2020. Lähetystallenne.

<https://www.supla.fi/audio/3682164>.

Radio Aalto 10.9.2020. Lähetystallenne.

<https://www.supla.fi/audio/3682757>.

Radio Aalto 11.9.2020. Lähetystallenne.

<https://www.supla.fi/audio/3684644>.

Radio Suomipop 7.9.2020. Lähetystallenne.

<https://www.supla.fi/audio/3679988>.

Radio Suomipop 8.9.2020. Lähetystallenne.

<https://www.supla.fi/audio/3680717>.

Radio Suomipop 9.9.2020. Lähetystallenne.

<https://www.supla.fi/audio/3682261>.

Radio Suomipop 10.9.2020. Lähetystallenne.

<https://www.supla.fi/audio/3682860>.

Radio Suomipop 11.9.2020. Lähetystallenne.

<https://www.supla.fi/audio/3684727>.